

JN 430-203/2022

»Aktivnosti za pospeševanje razvoja ekološkega kmetovanja v letu 2023«

EKOLOŠKO KMETIJSTVO

Gradivo za udeležence prikaza dobre prakse v Avstriji na ekološki kmetiji Janežič

Avtorji: Tamara Korošec, Andrej Šuvak, Jana Žiberna, Mitja Zupančič

KAZALO VSEBINE

Vstop v ekološko kmetijstvo	3
Intervencija ekološko kmetijstvo in ekološko čebelarstvo.....	3
Pogoji in zahteve.....	4
Vodenje evidenc.....	4
Zakonodaja, ki ureja področje ekološkega kmetijstva	6
Označevanje.....	7
Kombinacije z drugimi intervencijami v okviru SN SKP 2023-2027	8
Trajanje in podaljšanje obveznosti intervencije EK.....	8
Koristne povezave do strokovne literature ter ostali pomembne info s področja ekološke pridelave	8
Predstavitev kmetije Vogelnik (Potočnik).....	9

Vstop v ekološko kmetijstvo

V kolikor ste se na kmetiji odločili za vstop v ekološko kmetovanje in želite v prihodnje kmetovati po načelih ekološkega kmetovanja, vam s tem gradivom podajamo nekaj osnovnih informacij za lažji začetek ekološkega kmetovanja na vaši kmetiji. V kolikor pa še razmišljate ali je to prava pot za vašo kmetijo, pa vam bodo informacije zapisane v tem gradivu morda olajšale odločitev za vstop v ekološko kmetovanje. Seveda je gradivo uporabno tudi za že delujoče ekološke kmetije, saj je v zadnjem delu navedeno vso strokovno gradivo s področja rastlinske pridelave dostopno preko elektronskih medijev.

Kmetijsko gospodarstvo na katerem ste se odločili za vstop v ekološko kmetovanje je potrebno prijaviti v kontrolo pri eni od spodaj naštetih kontrolnih organizacij. Po prijavi in podpisu pogodbe začne teči obdobje preusmeritve, katerega dolžina je odvisna od vrste pridelave in v določenih primerih tudi predhodne intenzivnosti kmetijske pridelave. V primeru da gre za kmetijsko gospodarstvo na katerem je bila kmetijska proizvodnja v preteklem obdobju opuščena, oziroma gre za kmetijska zemljišča v zaraščanju in jih boste revitalizirali v času prehoda se lahko obdobje preusmeritve pod določenimi pogoji tudi skrajša. Sicer pa obdobje preusmeritve traja najmanj 12 mesecev za čebele, 24 mesecev za poljščine, travinje in vrtnine ter 36 mesecev za trajne nasade.

Pridobljeni statusi glede na čas vključenosti:

1. leto kontrole imajo pridelki status K (konvencionalni),
2. leto kontrole imajo pridelki status P (iz preusmeritve, za čebele EKO),
3. leto in nadaljnja leta kontrole imajo pridelki status EKO (ekološki), če so izpolnjene minimalne zahteve za ekološko kmetijstvo, pridelki iz trajnih nasadov pa imajo status P (iz preusmeritve),
4. leto in nadaljnja leta kontrole imajo pridelki status EKO (ekološki), če so izpolnjene minimalne zahteve za ekološko kmetijstvo – velja tudi za trajne nasade.

V Sloveniji so štiri pravne osebe, ki izvajajo kontrolo za pridobitev ekološkega certifikata:

- Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu (Inštitut KON-CERT),
- Inštitut za kontrolo in certifikacijo Univerze v Mariboru (IKC),
- BUREAU VERITAS in
- TÜV SÜD SAVA, d.o.o.

V kontrolo se lahko kmetijsko gospodarstvo s prijavnim obrazcem vključi kadarkoli in od dneva prijave naprej mora spoštovati pravila ekološkega kmetovanja, ki jih določa evropska in nacionalna zakonodaja.

Intervencija ekološko kmetijstvo in ekološko čebelarstvo

V obdobju 2023-2027 je možno pridobiti podporo z vstopom v intervenciji ekološko kmetijstvo (EK) in ekološko čebelarstvo (EKČ).

Podpore za intervencijo ekološko kmetovanje se dodelijo v okviru dveh operacij:

- izvajanje praks ekološkega kmetovanja (EK) in
- preusmeritev v prakse ekološkega kmetovanja (PEK).

Podpora za ekološko čebelarjenje se dodeli v okviru intervencije EKČ.

Pogoji in zahteve

Pogoji, ki jih upravičenec mora zadostiti za upravičenost prejema sredstev za intervencijo EK ali EKČ:

- je aktivni kmet, kot ga določa zakonodaja EU s področja SKP,
- je vpisan v RKG,
- KMG mora imeti najmanj 1 ha kmetijskih površin ali vsaj pet čebeljih družin,
- je prijavljen oz. obnovi prijavo v kontrolo pri kontrolni organizaciji najpozneje do 31. decembra preteklega leta za tekoče leto (če je vključen v več kontrolnih organizacij, mora upravičenec pridobiti certifikat od vseh kontrolnih organizacij),
- pridobiti certifikat za ekološko pridelavo oziroma predelavo kmetijskih pridelkov oziroma živil za tekoče leto v skladu z Uredbo (EU) 2018/848 in uredbo, ki ureja ekološko pridelavo in predelavo kmetijskih pridelkov in živil v Sloveniji,
- opravi program usposabljanja v obsegu najmanj 25 ur v obdobju trajanja obveznosti (v prvih treh letih v obsegu najmanj 15 ur),
- če upravičenec uveljavlja plačila za trajno travinje, redi travojede živali v skladu z uredbo, ki ureja ekološko pridelavo in predelavo kmetijskih pridelkov oziroma živil,
- če prideluje semenski material, je vpisan v register dobaviteljev semenskega materiala, skladno s predpisom, ki ureja semenski material kmetijskih rastlin,
- pri izvajanju intervencije EKČ mora biti upravičenec vpisan v CRC v skladu s pravilnikom, ki ureja označevanje čebelnjakov in stojišč.

Zahteve za upravičenca so:

- Pri izvajanju intervencij EK in EKČ je treba izpolnjevati zahteve iz Uredbe (EU) 2018/848 in uredbe, ki ureja ekološko pridelavo in predelavo kmetijskih pridelkov in živil v Sloveniji.
- Upravičenec ne more zamenjati organizacije za kontrolo in certificiranje EK v tekočem letu, lahko pa jo zamenja med posameznimi leti. Zamenjava je mogoča do 31. decembra tekočega leta za naslednje leto.
- Upravičenec ki je ustupil v intervencijo EK leta:
2026 mora do 20. decembra 2027 opraviti program usposabljanja v obsegu najmanj deset ur;
2027 mora do 20. decembra 2027 opraviti program usposabljanja v obsegu najmanj pet ur.

Vodenje evidenc

Vodenje evidenc spada med osnovne zahteve, predpisane z zakonodajo o ekološkem kmetovanju. Potrebno je redno zapisovanje v zvezek zapisov za ekološke kmetije (evidence o delovnih opravilih), ki omogoča vpis vseh dogodkov in s tem izkazovanje dejanskega stanja.

Evidence o delovnih opravilih

V evidencah delovnih opravil se z izpolnjevanjem vseh zahtevanih rubrik zabeležijo delovna opravila iz:

- Rastlinske pridelave:
 - zaščita rastlin,
 - gnojenje,

- spravilo pridelka,
- dnevnik delovnih opravil,
- načrt proizvodnje – kolobar,
- dokup semenskega materiala.

Nekatera opravila je potrebno dodatno dokazovati z dokumentacijo kot npr.: računi, deklaracije, dokazilo o dokupu gnojil ter dokazilo o potrebah po dognojevanju: analiza tal, ter pri uporabi FFS; prognoza: opazovalno obveščevalna služba, prag škodljivcev.

- Živinoreje:
 - stalež živali,
 - povečanje staleža/prihodi živali,
 - odhodi živali,
 - zdravljenje živali,
 - dokup krme,
 - nakupi drugih sredstev.
- Čebelarstvo:
 - osnovni podatki/premiki.,
 - hranjenje čebel,
 - točenje medu in odstranjevanje satnic: datum, opravilo, vrsta meda, količina, oznaka panja,
 - zdravljenje: datum, vrsta zdravila (+ aktivna snov),
 - odmerek zdravila, način in trajanje zdravljenja, karenc.
- Predelave in trženja:
 - seznam proizvodov,
 - recepture,
 - dokupi,
 - evidenca o prodaji,
 - seznam dobaviteljev + seznam odkupovalcev,
 - zaloge.

Če je KMG hkrati vključeno v intervencijo KOPOP in intervencijo EK, lahko KMG vodi poenotene evidence hkrati za obe intervencije, še vedno pa morajo KMG voditi ločeno tiste evidence, ki niso poenotene za obe intervencije. KMG zato svetujemo, da natančno preverite katere evidence so poenotene in katere morate voditi ločeno za intervencijo EK. Obrazce za vodenje evidenc najdete na spletni strani ARSKTRP <https://www.gov.si/zbirke/storitve/oddaja-zbirne-vloge-za-let-2023/>.

Zvezke zapiskov za ekološke kmetije najdete tudi na spletnih straneh izbranih certifikacijskih organov, kot tudi druge pomembne obrazce kot je npr. Prošnja za dokup konvencionalnih semen, semenskega krompirja in vegetativnega razmnoževalnega materiala, ki se jo pošlje na kontrolno organizacijo v primeru da na trgu ni iskanega semena in drugega razmnoževalnega materiala iz ekološke pridelave.

Na spletnih straneh MKGP pa najdete obrazce kot so npr. **vloge za odobritev izjeme od pravil ekološkega kmetovanja**, <https://www.gov.si/teme/ekoloska-pridelava/> :

- za nakup neekološko vzrejenih živali (razen perutnine),
- za nakup neekološko vzrejene perutnine,
- Odstranitev rogov,
- Skrajšanje obdobja preusmeritve
- za odobritev drugih izjem.

Evidence o vodenju uporabe FFS

Če se na KMG izvajajo ukrepi varstva rastlin, je treba voditi evidenco na predpisanem obrazcu. Uporabnik FFS mora voditi podatke o datumu in uri izvedbe ukrepa, izvedenemu ukrepu, kulturi in površini, polnem trgovskem imenu sredstva, uporabljenem odmerku, uporabi metod varstva rastlin z nizkim tveganjem, uspešnosti uporabljenih ukrepov in metod ter vplivu izvedenega ukrepa na stanje rastlin. Evidenca se hrani skupaj s podatki o uporabi FFS. Račune od nakupa FFS, s katerimi zagotavlja sledljivost od nakupa do uporabe FFS, mora uporabnik FFS hraniti skupaj s podatki o uporabi FFS. Vodenje obrazca »Evidenca o uporabi fitofarmaceutskih sredstev na kmetijskem gospodarstvu – zbirnik za vse površine kmetijskega gospodarstva« se dodatno vodi v primeru kombinacije intervencij KOPOP in EK. Dovoljena FFS v ekološki pridelavi najdete na portalu FITO-INFO https://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/FFS_sezn.asp?L=1&S=2&top=1, pod zavihkom »Seznam FFS dovoljen v ekološki pridelavi«.

Evidence o vodenju uporabe organskih gnojil

V » Evidenci uporabe organskih in mineralnih gnojil za tekoče koledarsko leto« se vodijo podatki, ki jih morajo KMG voditi že v skladu z Uredbo o pravilih pogojenosti. Evidenco »Zbirnik organskih in mineralnih gnojil - po posameznih vrstah gnojil« se dodatno vodi v primeru kombinacije intervencij KOPOP in EK na KMG.

V »Evidenci o uporabi organskih in mineralnih gnojil – zbirnik za vse površine kmetijskega gospodarstva« se vodijo podatki o gnojilih, ki so na KMG, o izhodiščnem stanju, nabavi, porabi, oddaji, prejemu in zalogi gnojil.

Na KMG je treba hraniti deklaracije za vsako vrsto nabavljenih gnojil in račune, iz katerih je razviden nakup vrste gnojil. V primeru, da upravičenec deklaracije od trgovca ne prejme, se hrani deklaracijo natisnjeno na embalaži, ki je lahko prazna ali polna (lahko tudi za več let).

V primeru delne kmetije, je potrebno vodenje evidenc tudi za neekološki del.

Zakonodaja, ki ureja področje ekološkega kmetijstva

Krovna uredba:

-UREDBA (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 834/2007,
--

Ostale (izvedbene, delegirane) uredbe:

-IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2020/464 z dne 26. marca 2020 o določitvi nekaterih pravil za uporabo Uredbe (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta glede dokumentov, potrebnih za retroaktivno priznanje obdobja za namen preusmeritve, pridelave ekoloških proizvodov in informacij, ki jih predložijo države članice,

-IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2020/2042 z dne 11. decembra 2020 o spremembi Izvedbene uredbe (EU) 2020/464 glede datuma začetka njene uporabe in nekaterih drugih datumov v zvezi z uporabo Uredbe (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta o ekološki pridelavi,

-IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2021/1165 z dne 15. julija 2021 o odobritvi nekaterih proizvodov in snovi za uporabo v ekološki pridelavi in pripravi seznamov teh proizvodov in snovi,

-IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2021/1378 z dne 19. avgusta 2021 o določitvi nekaterih pravil v zvezi s certifikatom, izdanim izvajalcem dejavnosti, skupinam izvajalcev dejavnosti in izvoznikom v tretjih državah, ki se ukvarjajo z uvozom ekoloških proizvodov in proizvodov iz preusmeritve v Unijo, ter določitvi seznama priznanih nadzornih organov in izvajalcev nadzora v skladu z Uredbo (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta,

-IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2021/1849 z dne 21. oktobra 2021 o popravku nekaterih jezikovnih različic Izvedbene uredbe (EU) 2020/464 o določitvi nekaterih pravil za uporabo Uredbe (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta glede dokumentov, potrebnih za retroaktivno priznanje obdobja za namen preusmeritve, pridelave ekoloških proizvodov in informacij, ki jih predložijo države članice,

-IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2021/1921 z dne 4. novembra 2021 o popravku hrvaške jezikovne različice Izvedbene uredbe (EU) 2020/464 o določitvi nekaterih pravil za uporabo Uredbe (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta glede dokumentov, potrebnih za retroaktivno priznanje obdobja za namen preusmeritve, pridelave ekoloških proizvodov in informacij, ki jih predložijo države članice,

-IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2021/1935 z dne 8. novembra 2021 o spremembi Izvedbene uredbe (EU) 2019/723 glede informacij in podatkov o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov, ki jih je treba predložiti s standardnim vzorčnim obrazcem,

-IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2021/2119 z dne 1. decembra 2021 o določitvi podrobnih pravil o nekaterih evidencah in izjavah, ki se zahtevajo od izvajalcev dejavnosti in skupin izvajalcev dejavnosti, ter o tehničnih sredstvih za izdajo certifikatov v skladu z Uredbo (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta ter spremembi Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2021/1378 glede izdaje certifikata za izvajalce dejavnosti, skupine izvajalcev dejavnosti in izvoznike v tretjih državah,

-DELEGIRANA UREDBA KOMISIJE (EU) 2021/642 z dne 30. oktobra 2020 o spremembi Priloge III k Uredbi (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta glede nekaterih informacij, ki jih je treba navesti pri označevanju ekoloških proizvodov.

Označevanje

Ob pridobitvi certifikata se lahko uporabijo v nadaljevanju navedene oznake za označevanje ekoloških pridelkov in izdelkov:

Evropska označba za ekološke izdelke - Pod evropsko označbo je obvezna navedba šifre kontrolne organizacije in izvor surovin izdelka - obvezna za predpakirana živila.

Zaščitni znak »ekološki«, določen na osnovi Pravilnika o zaščitnem znaku za označevanje kmetijskih pridelkov oziroma živil - prostovoljna izbira, razen izjem opredeljenih v nacionalni zakonodaji.

ekološki

Blagovna znamka Demeter, znamka za označevanje pridelkov in živil pridelanih na biodinamičnih kmetijah.

Kombinacije z drugimi intervencijami v okviru SN SKP 2023-2027

Ekološki kmetje, kot tudi kmetje v preusmeritvi lahko, na isti kmetijski površini, intervencijo EK kombinirate tudi z intervencijami KOPOP (kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila) in SOPO (sheme za podnebje in okolje), če je pri zahtevi navedeno da je kombinacija možna. Plačila se v tem primeru seštevajo, pri čemer se upošteva najvišji dovoljeni znesek plačil (primer: k najvišjemu dovoljenemu plačilu za njive iz naslova KOPOP se lahko dodatno prišteje najvišje dovoljeno plačilo za njive iz intervencije EK).

Intervencija EK (PEK, EK) se lahko kombinira tudi z intervencijami:

- Plačilo za naravne ali druge omejitve (OMD);
- Plačila Natura 2000;
- Biotično varstvo rastlin;
- Izvajanje izbranih ukrepov na zavarovanih območjih;
- Dobrobit živali.

Kombinacije intervencij EK z drugimi intervencijami so del Uredbe o plačilih za okoljske in podnebne obveznosti, naravne ali druge omejitve ter Nature 2000 iz strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027. Najdete jih v prilogi 2 Uredbe o plačilih za okoljske in podnebne obveznosti, naravne ali druge omejitve ter Nature 2000.

Trajanje in podaljšanje obveznosti intervencije EK

Obveznost izvajanja intervencij EK in EKČ traja pet let. Odstopanja od te obveznosti so dovoljena le v primerih višje sile ali izjemnih okoliščin, ko se celotno zemljišče oziroma del zemljišča, na katero se nanaša obveznost, ali celotno KMG prenese na drugega nosilca KMG in obveznosti za preostanek obdobja prevzame drugi nosilec KMG ali pa obveznost lahko preneha veljati in se ne zahteva povračilo za obdobje, v katerem je obveznost veljala.

V obdobju trajanja obveznosti se obseg površin lahko zmanjša za največ 10 % glede na vstopno površino, razen v primeru višje sile ali izjemnih okoliščin.

Koristne povezave do strokovne literature ter ostali pomembne info s področja ekološke pridelave

Povezava do spletne strani o ekološkem kmetovanju na MKGP:

<https://www.gov.si teme/ekoloska-pridelava/>.

Baza podatkov o ponudbi semen pridelanih v okviru ekološke pridelave. Baza se posodablja dvakrat letno.

http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/ekolosko_kmetovanje/podatkovna_z_birka_ekoloskega_semena_semenskega_krompirja_in_vegetativnega_razmnozevalnega_materiala/

Spletni iskalnik ekoloških certifikatov. Na tej povezavi najdete informacije o certificiranju na posamezni kmetiji vključeni v ekološko kmetovanje:

<https://webapl.mkgp.gov.si/bioWeb/informacije.php>.

Tehnološka navodila za ekološko pridelavo poljščin: <https://skp.si/download/3-tehnoloska-navodila-ekopoljscine20170613-cip-pdf>.

Tehnološka navodila za ekološko pridelavo zelenjave na pokritih površinah: https://www.kgzs.si/uploads/dokumenti/strokovna_gradiva/ekoloska_pridelava_vrtin_v_rastl_injaku_2012.pdf.

Tehnološka navodila za ekološko pridelavo sadja: <https://skp.si/download/ekolosko-sadjarstvo-10032016-splet-pdf>.

Tehnološka navodila za ekološko pridelavo zelenjave: https://www.kmetijskizavod-nm.si/uploads/dokumenti/strokovna_gradiva/tehnoloska_navodila_za_ekolosko_pridelavo_ze_lenjadnic_2017.pdf.

Baza podatkov o ponudbi ekoloških živali v Sloveniji: <https://www.gov.si teme/ekoloska-pridelava/>.

Prehrana govedi na ekoloških kmetijah: https://skp.si/download/tn_prehrana-govedi-na-ekoloskih-kmetijah-pdf.

Predstavitev kmetije Janežič (Rosenthal Avstrija)

Družina Janežič kmetijo poseduje že od leta 1531 in v vseh teh letih je kmetovanje temeljilo na zakonitostih ekološkega kmetovanja. Pridelava poteka na okrog 40 - 65 ha kmetijskih zemljišč. Redijo krave dojilje (45 živali), ki so del leta na planini, pridelujejo različne poljščine (žita-rž, pšenica, pira, ajdo, konopljo, koruzo, sojo sončnice...), vzrejajo 300 kokoši nesnic, Pridelke v okviru različnih dopolnilnih dejavnosti tudi predelajo – vsak teden pečejo raznovrstni kruh, izdelujejo testenine, olja, ... poleg tega pa organizirajo različne delavnice in tečaje, med drugim tudi delavnice peke kruha. Pridelke prodajajo direktno na domu, za kar so uredili manjšo trgovinico, del pridelkov in izdelkov pa prodajajo v okrilju drugih tržnih subjektov. Organizirajo tudi posebne dogodke kot je moped rodeo. Več o njihovi ponudbi in sami kmetiji najdete na njihovi spletni strani: <https://biohof-janezic.at>.

